

הלכות בורר - חלק א' שמואל סילבר

I. Introduction to Borer:

1. משנה שבת עג.

מתני' אבות ס' מלאכות
ארבעים חסר אחת הזורע והחורש והקוצר
והמועמר והרש והזורח הבורר המזחן והמקד
והלש והאופה

הזורח הבורר והמזחן והמקד: 'היינו
זורח היינו בורר היינו מקד אביי ורבא
דאמרי תרוייהו כל מילתא דהויא במשכן
אע"ג דאיכא דדמיא לה חשיב לה

אע"ג דאיכא. לתמימי טהרה דדמיא
לה טהרהו לתרוייהו כאסיא ואע"ג
דחלם נינהו:

2. שלחן ערוך אורח סימן שיט: א,ג.

3. משנה ברורה ס'ק ג

4. הקדמה לסימן שיט (משנה ברורה)

- אוכל מתוך פסולת
- מיד
- ביד

II. B'Yad

5. שלחן ערוך אורח סימן שיט: א

6. אגרות משה אורח ח'א קכ"ד

וא"כ אף בתמחוי שפרשיי
בביצה דף י"ב שהוא קערה גדולה נמי הוא באופן
שע"י הקערה מתברר ביותר קלות ע"י ההתפשטות
בהקערה ונסרד האוכל מהפסולת ובהו נאמר פסור
אבל אסור וניליף מזה לכל כה"ג בכלים שמסייעין
להברור.

בדבר בורר בשבת לאכול לאלתר אוכל מתוך
פסולת ע"י מזלג וכף אם נחשב כבורר
בכלי שאסור. הנה פשוט לע"ד דאם ע"י המזלג
והכף נברר בנקל מבידו שנמצא שמסייעים למעשה
הברירה יש להחשיב זה בורר בכלי ויש לאסור
כמו בקנן ותמחוי אבל אם אין עושים להברירה
כלום יותר מבידו אלא מחמת שאינו רוצה ללכלך
ידו או מחמת שהוא מרחוק ואינו יכול להגיע שם
בידו או מחמת שהוא דבר לח ואינו יכול ליקח
בידו וכדומה הוא רק כבורר בידו שמותר לאלתר
באוכל מתוך פסולת.

7. ארחות שבת ג:הערה עט

ואולי

אפשר לומר דכיון ששורש האיסור של ברירה בכלי הוא משום שהכלי נותן למעשה חשיבות מלאכה, לכן לא רק כלי המסייע בעצם הברירה חשיב כלי לברירה, אלא כל כלי שרגילים להשתמש בו בזמן מלאכת הברירה נותן למעשה חשיבות מלאכה ולכן אין בו היתר של דרך אכילה, ולכן ברירה בתמחוי אסורה מדרבנן ונלפי"ו היה מקום לדון דהיה איפכא, שגם בכלי שמסייע לברירה לא יהא איסור ברירה בכלי אם אין זה נותן למעשה שלו תואר וחשיבות מלאכה, והמעשה גשאר בגדר דרך אכילה, ואפשר שזוהי כוונת החזו"א בסי' ג"ג שדן להחיר להשתמש בחיון שיש בו מסנת המעכבת את העלים מלצאת, וז"ל כיון שאין כאן שימוש בכברה ממש אף שיש בפנים כעין רשת לעלב העלים מ"מ י"ל דלא הוי רק כרין ברירה ביד עכ"ל, ורבים נחקשו בדברים אלו שהרי יש כאן מסנת ממש, ולהאמור י"ל דאותה מסנת אין די בה לתת חשיבות מלאכה לעירוי זה של התמצית, אלא כל צורחה היא צורחת נטילה לאכילה, וצ"ע, וראה עוד בספר שש"כ פ"ג הערה קכ"ה שכתב בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל דאפשר דכלי המיוחד לברירה לצורך שימוש מיידי בלבד ואין מצוי כלל לברור בו שלא לשימוש מיידי אינו בכלל איסור ברירה בכלי, וגם סבא זו מתבאר ע"פ הסברא שכתבנו כאן בעיקר גדר האיסור של ברירה בכלי.

8. ילקוט יוסף שי"ט:ס"ק י

ולענין דינא נראה דיש להקל לברור אוכל

מתוך פסולת לאלתר בכף ובמזלג גם כשהם מסייעים לעצם הברירה

וז"ל מרן אאמ"ר שליט"א בתשובה כח"י: דנראה שאין לדמות ברירה בכף ובמזלג לברירה על-ידי קנקן ותמחוי, דשם הכלים עומדים לברירה, אבל כף ומזלג אינם כלים העומדים לברור בהם. והם ממש דרך אכילה וכידו אריכתא דמי.

III. Examples:

9. שמירת שבת כהלכתה פ"ג הע' קמ

(קמ) שם בשו"ע, ושמעתי מהגרש"ז אויערבאך

זצ"ל, דכלי המיוחד לברור לצורך מיידי בלבד, אפשר דאינו בכלל האיסור לברור בכלי, ולכן מותר לשפוך תמצית תה דרך מסנת שבפי החיון, דלהלן סעי' סב, או להוציא שקית תה מן הכוס, הגם שטיפות תמצית תה מטפטפות מן השקית, וכדלהלן סעי' סד וע"ש בהערה קצב, ובמו שמוחר לברור ביד משום נצמא דדרך אכילה בכף

וה"ה דלפ"ו יש להחיר

השימוש במלחיה שיש בה גרגרי אורז, דלהלן סעי' טו ובהערה ר, אולם בח"א כלל טו סי' ט חושש גם בכה"ג וכתב דאפשר דגם חייב, וכן בעוד אחרונים, וצ"ע, ועיין להלן הערה קמה.

10. אורחות שבת ג:פד

פד, קנקן שיש במסחרו רשת המיועדת לסנן את המשקה מקוביות הקרח שבתוכו, יש לדון את הרשת שבמכסה כדין רשת הנמצאת בחיון שנחבאר לעיל סעיף ע"ז שיש אוסרים ויש מחירים, אמנם אף לדעת האוסרים אין לאסור אלא במצב שקוביות הקרח מוגדרות כמעורבות במים, אך כל זמן שהן גדולות וניכרות היטב מסתבר שאין זה בגדר תערובת נוראה לעיל הערה י"ט, ורק לאחר שנמסו במקצת או נחשבות הן מעורבות במים.

11. אורחות שבת ג:פד

אמנם אחי יל"ע בזה, דלפי הך צד שנכתוב לקמן סעיף ע"ז בשם החזו"א דחיון שיש בפיו מסננת לא חשיב ברירה בכלי, ח"נ יש לדון דב"פ זו שאינה נפה וכברה ממש והיא משמשת להגשת האוכל חשיבא דרך אכילה ואין בזה חשיבות ברירה בכלי

אמנם בעיקר דין הכף הזו נראה דחמירא מתינו, דבחיון עיקר שימוש הוא בכלי קיבול לחמצית, והמסננת טפילה לכלי זה, משא"כ בכף מחוררת כל עיקר צורתה מוכיחה שנעשתה ע"מ לסנן, ולכן יש למעשה הנטילה בכף זו שם ברירה בכלי

12. שבט הלוי ח'א:פד

איברא לענין להחמיר בזה כיון דאין סגרת הגאון
רק דרך אפשר דיכיה זה רק כיון דהוא
 כיון דהרשע בחוד חוטא בכלי מעיקרא לכך חוטא
 לשם לשמא מעבד ומפריד האוכל מחוד הפסולת
 וכיון דגם להגאון ז"ל עלמו לא נדירא לי ע"כ
 למינקט לחומרא עדיף.

13. ילקוט יוסף שי"ט:ס"ק ג'ב

ויש להעיר דמה שכתב ראפער
 דהוי כבוד בנפה וכברה, כבר כתבנו דכיון שאין זה דרך הבורחין לא דמי לנפה וכברה שהדרך
 הוא לברור בהם. ואין כלים אלה נוצרו לצורך ברירה אף בדרך עראי. וגם לקנון ותמחוי לא
 דמי ואין זה בכלל ברירה בכלי, דברירה בכלי היינו בדבר שהדרך לברור בו, ובנפה וכברה
 שהוא כלי המיועד לברירה יש בו חיוב, ובקנון ותמחוי שאין דרך תמיד לברור בהם איסורם
 מדרבנן. דמי לברור רק שהוא כלאחר יד. אבל כלי שאינו מיועד לברירה מותר לברור בו
 בשבת אוכל מחוד פסולת כמו בידו, ולכן במילחיה אף שיש בה נקבים הרי אינה מיועדת
 לברירה וכל ייעודה למנוע טינוף הידים מהמלת. וסמך לזה ממה שכתבו האחרונים גבי מדינת תמצית
 תה מהתין שיש בה מסננת בפי הזרכובית

בכל ענין (פסקי מהרי"ו): **יט' אסור לטות שמן ושום על הצלי בעודו (ק"ח) כנגד (מכ) המדורה אפלו נצלה הצלי**
מבעוד יום, דמכל מקום יתבשל השום והשמן:

שיט דין הבורר בשבת. ובו י"ז סעיפים:

א. ההבורר אכל מתוך פסלת, או שהיו לפניו שני מיני אכלים * ובורר מין ממין אחר א שבת ע"ד והרמב"ם
 בפרק ח

באר היטב

מתר לטותו דאין בו משום בשול כמו שכתבנו סעיף י"ו, ומשום גולד ליקא כיון
 דאינו בעין, ובלבד שלא ירסקו בידים רק יציתו עליו מעט מעט והוא נמוח מאליה,
 ואפשר דהוה מקרי בעין, מידו דהוה אקדחה שיש בה רטב, וצריך עיון, עד כאן
 לשונו. ומכאן ראיה שמותר לטות שמן אנון שנקפא על גבי מיני קמחים וקטניות
 כגון לאקשי"ן ערביז"ן היר"ו שנותנים על גבי קצרה, אליה וזקא בשם דרישה
 [ובספר אליה רבה הגיה קצת בצריך עיון, עין שם]:

באור הלכה

*** הבורר אכל מתוך פסלת.** עין בפרי מגדים שכתב דבדיעבד אם ברר, יש
 לומר דאסור לאותה שבת, דנהנה ממלאכת שבת, ועין שם מה שסתפק
 בכמה דברים בענין זה. אולם לפי מה שכתב הגר"א לציל בסיון ש"ח סעיף
 א, אין להחמיר בשאר מלאכות בשוגג לענין דיעבד, ועין שם בבאר הלכה.
 והנה מדלא העתיק המחבר שיטת התוספות דסבירא לה דאכל מן הפסלת הוא
 דוקא כשאכל מרבה על הפסלת, הא אם הפסלת מרבה, דרך לברר האכל ובכלל
 ברה הוא, משמע דלא סבירא לה כן, וכן משמע לקמן בסעיף ד בהג"ה:
*** ובורר מין ממין אחר וכו'.** לענין חיובא דנפח וקברה אין חלוק בין אם ברר
 אותו המין שהיה רוצה לאכול והמין השני נשאר על מקומו או להפוך [וכן
 כשדעתו לאכל שניהם] לאלתר. והפרי מגדים מסתפק בזה, ולא נהירא, דמשמע
 מלשון הר"ם דעקר חיובא הוא מחמת שברר מין ממין, ועין מה שכתבנו לקמן
 עוד בכגון זה, אבל לענין התרא כשברר בידו, אינו מתר רק כשברר אותו
 המין שרוצה לאכל ולא להפוך, כי זה המין חשוב כאכל והשני חשוב

משנה ברורה

בנתבשלה כל צרכה ואינה על האש: **יט' (ק"ח) כנגד המדורה.** לא דוקא,
 (קלט) והוא הדין במעביר את השפוד שתחוב עליו הצלי מהאש, כל זמן שהוא
 רותח שהיה סולדת בו אסור לטות עליו, (קמ) ואפלו אם הניח אחר כך על הקצרה
 שהוא כלי שני גם כן אסור, דהא כמה פוסקים סוברים דדבר גוש כל זמן שהיה
 סולדת בו אפלו בכלי שני מבשל (קמא) ומכל מקום בדיעבד אין לאסר כשהוא
 מנח בכלי שני, (קמב) דסמכינו על הפוסקים דכלי שני אינו מבשל בכל גונו.
 (קמג) וכל זה בשום ושמך, והוא דבר חי שלא נתבשל, (קמד) אבל בשמן שנקפא
 מתר לטות אפלו כנגד המדורה, דאין בו שום משום בשול כיון שכבר נתבשל,
 וכמו שכתבנו למעלה בסעיף ט"ו דדבר יבש שכבר נתבשל אין בו שום משום
 בשול, (קמה) ומשום גולד ליקא, כיון דנבלע בהבשר ואינו בעין, (קמו) ובלבד
 שלא ירסקו בידים, רק יציתו עליו מעט מעט והוא נמוח מאליה. (קמז) והוא
 הדין דמתר לטות משעם זה בשמן און שנקפא, על גבי מיני קמחים וקטניות
 [כגון לאקשי"ן ערביז"ן היר"ו] שנותנים על גבי קצרה אף שהוא רותח, ורק שציתונו עליו מעט מעט והוא נמוח מאליה, וכו"ל. איתא בתוספתא, אחד נתן
 את האור, ואחד נתן את העצים, ואחד נתן את הקדירה, ואחד נתן את המים, ואחד נתן את הבשר, ואחד את התבלין, ובא אחר והגיס, כלם חייבים [היגו, שהגותן
 האור חייב משום מבציר, דכשהוא מוליד גחלת ממקום למקום הוא מתלבה מרות הליכתו, והגותן העצים גם כן חייב משום מבציר, כן כתב רש"י, ואידך פלוג
 משום מבשל, וגם מגיס נמי משעם זה, שכל העושה דבר מצרכי בשול הרי זה מבשל, וכמו שכתב הרמב"ם. והגותן את הקדירה מירי בחישה, וחייב משום שמתלבן
 ומתחזק הקדירה על ידי שנותנה על האש. גמרא שם, [ועין במגדול עז]. אחד נתן את הקדירה, ואחד נתן את המים, ואחד נתן את הבשר, ואחד נתן את התבלין,
 ואחד נתן את העצים, ואחד הביא את האור, ובא אחר והגיס, שנים האחרונים חייבים [כן הוא הנרסא הנכונה כפי מה שהגיה הגר"א בהגהותיו על התוספתא, וכן
 הוא לפי מה שפצא הבית יוסף מנה בספרי הרמב"ם, ואין צורך צמח לשום דחק שנדחק מהר"י בי רב בהכסף משנה, עין שם]. וכתב הרב המגיד דלדברי הכל
 כל שאין בבשולו חיוב, כגון במבשלת כל צרכו, אין בהגסתו חיוב, ובית יוסף כתב (קמח) בשם הכל בו, דכשהיא על האש חייב בהגסה אפלו במבשל כל צרכו.
 כלי בשול שלגו, שקורין סאמאור"י, שהותם מערב שבת, אסור לשל ממנו מים בשבת כשאינו גרוף מן הגחלים [כן כתב בספר תוספת ירושלם לציל בסיון
 רנ"ג, עין שם שהביא זה בשם ירושלמי דקאמר שם דמוליא שאינו גרוף אין שותין ממנו בשבת, השעם, מפני שהוא עשוי פרקים הוא מתירא שמה יתאכל
 פירוקו והוא מוסיף מים]. ולפי זה י"ש לזהר כשישב לשתות מן הכלי בשול שלגו קודם שקצעה ובאמצע קדש עליו היום, שלא לשתות ממנו עוד:
 הנה בורר הוא אחד מל"ט אבות מלאכות של שבת, וחייבין עליו גם כן חטאת בשוגג ומיתה במזיד כמו על שאר מלאכות. ובפועלית הרבים, הרבה אנשים
 נכשלים באסור בורר, ועל כן אראה לבאר אותה בעזרת ה' בכל פרטיה. ואקדים לזה הסימן הקדמה קצרה, והוא: אין חל אסור בורר מן התורה כי אם באחד
 משלושה אפנים, שאז דרך ברירה היא כן בחל. א) אם בורר פסלת מן האכל, אפלו בורר בידו ודעתו לאכול מיד (א) גם כן חייב, שזוהו דרך ברירה בחל לברר
 הפסלת מן האכל. ב) אם הוא בורר בכלי שדרך לברר בה, כגון בנפה וכברה, חייב אפלו הוא בורר האכל מן הפסלת ודעתו לאכול מיד, שכן דרך הבורר בכלי,

שער הציזין (קלט) מנן אברם וט"ו: (קמ) מנן אברם ושאר אחרונים: (קמא) פרי מגדים: (קמב) ואם שח על הצלי קדם שהציתו בכלי בשום, איסר בקדוש עד
 כדי נשילה, ואם שח בשמן, איסר עד ששים, פרי מגדים, עין שם עוד: (קמג) מנן אברם: (קמד) דאי אינו נקפא הרי בכלל דבר לח שצטננו וישך בו בשול:
 (קמה) מנן אברם. ואף דמיסס אחר כך בצריך עיון, האליה רבה מצד להקל, עין שם: (קמו) והאליה רבה כתב, דלפי מה שכתבנו לקמן בסיון ש"כ כגון אברם
 דכמה פוסקים סוברים דמתר לרסק בידו לתוך הבוס, הוא הדין הכא דמתר לרסק, ושוב להחמיר לכתחלה, דגם שם מהשלטון צריך משמע לתמיר: (קמז) כן הוא לפי
 דברי הפנן אברם, ואף דבירשה לא נוכר מעט מעט, התוספות שבת העתיק כהמנן אברם, והשעם, דבמעט מעט נבלע כתף ומתיר אפלו להיש מחמירין הג"ל:
 (קמח) ולא אדע השעם, דמאי צדיקא הגסה מבשול ממש, וכל הפוסקים מורים דבמבשל כל צרכו אין בו משום בשול, וכן איתא בתוספתא בהירא, ועל כל פנים
 בדיעבד בודאי אין לאסר בזה, וכדעת שאר פוסקים: (א) הני לרב הפוסקים, וכמו שבארתי בבאר הלכה:

ביצחק יקרא ס"ק ק"ח: יש לזהר. וכן יש לזהר בדוד חשמלי שדולק, שיתקלקל אם יחסרו המים. סימן ש"ט סעיף א': הבורר. אמר אדמירר וללה"ה שאין בשטיפת הלכלוך
 מהצלות וכיבוי משום בורר, דאין זה תקון חד פעמי, אלא דרך השמוש שמתקלקל ומקנה וחוזר חלילה. "אור שמח" (פ"ח הל' ח') כתב שבדבר שמשמשים בו אחד אחד לא
 שייך בורר. גם לשיטתו שייך בורר בכלים כגון גרבים, שאם לא יברר יקח אחת מצבע זה ואחת מצבע אחר, וכן כל כיו"ב. אדמירר וללה"ה לא סמך על הקלא של ה"אור
 שמח".

באר הגולה
ב תוספות וכן כתבו
רבנו תנאל והרמב"ם
שם ג שם אוקימתא
דאביי ד רמב"ם שם

(א) **בנפה ובכברה חיב**, * (ב) **בקנון ובתמחוי פטור אבל אסור**. (ג) **ואם בור יבדו * כדי לאכל**
(ד) **לאלתר מתר**. הגה * (ד) וכל מה שבדור (ה) לצורך אותה סעדה שמסב בה מיד מקרי לאלתר (הפגיד
פרק ח ודבנו דהם נתיב י"ב חלק ח ובית יוסף וטור ורא"ש), (ו) ואפלו אחרים אוכלים עמו שרי (תוספות פרק
כלל גדול). ולכן מתר (ז) לברר (ח) הירק שקורין שלאטין * (ח) מן העליון המעפשין שבו, כל מה
שצריך לאכל באותה סעדה (בית יוסף סימן שכ"א): **ב** **יהבורר** (ט) **אכל מתוך הפסלת בידו להפיתו אפלו לבו**
ביום, (י) **נעשה כבורר לאוצר וחיב**: **ג** * **יהי לפניו * שני מיני אכלים מערבים בורר אחד מאחד**

באר היטב

ביד ולאלתר, ומדרי"ץ שם והתיר להסיר הצרעה מן הכוס בשבת משום
אחר, דאין ברה בלה, וגם את הצרעה ישלח, ולא שיהי ברה אלא מה
שצריך לפשפש ולברר, אבל דבר שצריך למעלה כבר ברור הוא והיי לה
כמשחיל בינימא מחלבה דאין זה בורר, עין שם. והיי ארין כתב עליו דהיי
זה הוא דחוק מאד, והיי"ו סימן זה סעיף קטן י"ד ובסימן תק"ו סעיף קטן
ג' כתב דאין להסיר הצרעה והנבוכים מן הכוס, דהיי לה בורר פסלת מתוך
אכל, אלא יחזק מן המשקה קצת עמדם: (ג) **הירק**. דוקא אכל מתוך הפסלת,
ואפלו אין העליון הללו פסלת גמור, שראויים לאכילה על ידי הדיחה,

משנה ברורה

פעמים הוא בורר האכל מן הפסלת, כגון שנקבי הכברה דין והאכל הוא גם,
ופעמים הוא להפוך [ואם הוא בורר בכלי שאין דרך לברר בה, פטור, אבל
אסור, וכדלקמיה]. (ג) אפלו אם הוא בורר אכל מן הפסלת, ובדיו, אך שדעתו
לאכל לאחר זמן, חיב, ואינו מתר לברר כי אם באופן שיזיר בכל השלש אפנים,
דהיינו שיברר האכל מן הפסלת, וגם שהברירה יהיה בידו ולא בכלי, וגם שיהיה
דעתו לאכל מיד, שאם לאו דרך ברירה היא אלא דרך אכילה היא. אלו עקר
הכללים שבסימן זה, ויתר הפרטים נבאר אם ירצה ה' בסימן הבא:

א (א) בנפה ובכברה חיב, שזהו דרך ברירתו, (ב) ואפלו היה בדעתו לאכל
לאלתר: **(ב) בקנון ובתמחוי**. פרש רש"י, קנון הוא כלי עץ שעושין קצין
צנור, רחב מצד אחד וקצר מצד אחד, והבורר קטניות נותן אותם בצד הרחב
ומנענע אותם והם מתגלגלים ויורדים דרך פיו הקצר, והפסלת שאינם עגלים
נשארים בכלי, ותמחוי היא קערה גדולה, ופטור אבל אסור, דהיי בורר כלתור
די, (ג) דעקר ברירה אינו אלא בנפה ובכרה: (ג) **ואם בורר בידו**, היינו, דוקא
האכל מן הפסלת, ולהפך בכל גוני חיב, וכדלקמן בסעיף ד' ה': (ד) **וכל מה**
שבורר וכו', רוצה לומר, אפלו (ו) יאריך [מן הסעדה כמה שעות מקרי לאלתר,
כיון שהברירה היא סמוך לסעדה: (ה) **לצורך וכו'**, ואם כוננו כדי שישתמר גם
אחר סעדה או על סעדה אחרת, חיב חטאת [טור], אך אם מפילא נשתמר
מברירתו עד לאחר הסעדה (ו) אין בכך כלום, כיון שכבר בורר בה: (ו) **ואפלו**
אחרים וכו', רוצה לומר, דאחרי כול לברר בעד כל בני הסעדה ואין זה משום
בורר, דדרך אכילה היא, ואפלו אינו אוכל בעצמו כלל עמדם גם כן שרי, והיי
עמו שכתב רמ"א לא דוקא הוא [ברכי יוסף, עין שם שמוכית כן מן התוספות
וכן משמע בדרכי משה האר"י]: (ז) **לברר הירק**, ודוקא באופן זה דהיי אכל מן
הפסלת, (ח) אבל לא להפך, לשל העליון המעפשין מן הטובים, דהיי בורר פסלת
מן האכל וחיב, ואפלו אם אין העליון הללו פסלת גמור, שראויין לאכילה על
ידי הדיחה, אפלו הכי יש אסור לבררם מדרבנן, דמחוי כבורר פסלת מן האכליו:
(ח) מן העליון, והוא הדין בשמנח לפניו קטניות או שאר פרות ויש בהם מחלצים

(א) **בנפה**. שזהו דרך ברירתו: (ב) **לאלתר**. דוקא אכל מתוך הפסלת, עין
סעיף ד. והיי אבולעפיא הובא דבריו במהרי"ט צוהלון סימן ר"ג כתב
דמדברי רש"י נראה דאפלו לאלתר דוקא כשבורר לעצמו מתר אבל לאחרים
אסור, ומדרי"ט צוהלון שם דחה דבריו וכתב, דאפלו לאחרים שרי. עוד כתב
שם מהרי"ט אבולעפיא, דהרמב"ם סבירא לה דבורר פסלת מתוך אכל נמי
מתר לאלתר, וכפי זה כתב דלהסיר הצרעה מן הכוס מתר להסירה כשהוא
לאלתר, ומדרי"ט צוהלון שם דחה דבריו והעלה שדעת כל הפוסקים דפסלת
מתוך האכל אסור אפלו לאלתר, והגוסל פסלת מתוך האכל לעולם חיב אפלו

באור הלכה

כפסלת, כל זה בארנו לפי דעת הרמ"א לקמן בסעיף ג, ועין מה שכתבנו שם:
* **בקנון ובתמחוי וכו'**, ואפלו בורר בן רק חצי שיעור גרונת גם כן אסור, גונה
אסור חצי שיעור דנפה ובכרה דיש בה אסור תורה, דקמא לו חצי שיעור אסור מן
התורה [פרי מגדים]: * **כדי לאכל לאלתר**, ואפלו בורר רק כדי להאכל לבהמה
ועופות לאלתר, גם כן שרי [פרי מגדים]: * **וכל מה שבורר וכו'**, עין במשנה
ברורה. ועין בספר תוספת ירושלמי שהוכיח מן הירושלמי דבעינו לאלתר מקמי,
ודלא כהרמ"א, ונראה דמקל מקום אין להתמיר בזה, דדברי הרמ"א יש להם מקור
מן הש"ס שלנו, וכמו שהביא ראיה בבאור הגר"א, עין שם: * **מן העליון המעפשים**,
באופן ברירה זו יש חלוק, דאם הם עגלים מפרדים, יבר לו הטובים ויניח המעפשים,
וכמו שכתב מהר"ם אברום. אבל אם הם קלחים, כגון חזרת, שהעגלים שסבחוץ הם
המעפשים, אז יסיר המעפשות דהיי לה כמסיד הקלפה לאכל התוף [שיורי ברכה,
וכן כתב בפרי מגדים, דזה לא דרך ברירה רק לתמן המאכל]: * **יהי לפניו וכו'**,
הנה הפרי מגדים מסתפק, דאם בורר מין אחד מחבירו ודעתו להניח שניהם אלאחר
זמן אם שייך בזה ברירה, דהיי אכל וחי פסלת, עין שם. ולענין דעתו נראה פשוט
מלשון הרמב"ם דסבירא לה, דהברירה מה שבורר מין אחד מחבירו ועל ידי
זה הוא כל מין בפני עצמו, וזה עצם המלאכה, אלא דאם דעתו לאכל מתר והוא
בידו, דהיי דרך מאכל, ואם כן קל וחומר הדבר, ומה היכא שהגיה מין אחד על
מקומו שייך שם ברירה, וכל שכן בזה שלקח כל מין ומין ובררו לעצמו וחיב.
והנה הפרי מגדים במשפחות וחיב סעיף קטן י"ב, אהא דאיתא שם דשרי לסנו
התלמן מן החלבון על ידי מסננת [שהוא דומה לנפה ובכרה] אי דמקרי שני
מינים, והשעם, משום דאין מסנו התלמן כדי לאכל כי אם ליפות מראה התרדל,
ומזה הוכיח שם דהוא הדין דמתר לברר שני מיני אכלים אחד מחבירו אי
על ידי נפה ובכרה היכא דאין רוצה לאכלם עתה. ולענין דעתו לא דמי כלל,
דהתם תרדלו אינם עומדים לאכילה לעולם, דהחלבון נתערב בפסלת התרדל
ואין רוצה לאכלה, והתלמן יורד לפסה לגונו ולא לאכילה, ולפיכך אין שייך על
זה שם בורר, שאין מתקנם על ידי ברירתו לאכילה לעולם, אבל כשבורר שני
מיני אכלים כל אחד מחבירו כדי לאכל כל מין בפני עצמו לאחר זמן, הרי שפיר
מתן שניהם על ידי ברירתו ובורר גמור הוא, וכמו שכתבנו: * **שני מיני אכלים**.
סעיף זה מתר הוא, דכבר כתב דין זה בסעיף א, ולא נקטה אלא משום שיא

ומעפשים, וכן פרות שנקלו לארץ ונתערבו בעפר וצדורות, יזהר שלא יברר בידו רק מה שצריך לאותה סעדה שרוצה לאכל מתר ולא יותר, דאז חיב, וגם יזהר
שיברר דוקא האכל מן הפסלת ולא להפוך [פרי מגדים וחיב אדם]: **ב (ט) אכל מתוך הפסלת**. דפסלת מתוך האכל אפלו לאלתר חיב וכדלקמיה, ומה שכתב
בידו הוא הדין בקנון ותמחוי: (י) **נעשה וכו'**, דרב עניני ברירה הוא אלאחר זמן [דלאלתר], דרך מאכל הוא לברר האכל מן הפסלת בעת האכילה, ואז הדרך
לברר בכל דבר אפלו בידו, וכל שכן באיזה כלי, אלא דאם הוא בורר בנפה ובכרה או שהוא בורר הפסלת מן האכל, דמנכר מלתא דלשם ברירה הוא, אפלו
לאלתר חיב: (יא) **וחיב**. על כן יש לזהר כמה שנהגין העולם להכין הבצלים בחמץ לאיזה תקון מאכל לסעדה שלישית, ובדורין העליון הטובים מן

שער הציון (ב) בית יוסף בשם הפוסקים: (ג) רש"י: (ד) אחרונים: (ה) ואם בורר לאותה סעדה ואחר כך נמלך לצדקה לסעדה אחרת, אי דחיב חטאת אין בזה
דוקמה מצוה למחשבה, מכל מקום * לא אריך לשעבר הכי [פרי מגדים] וצריך ראיה לדבריו, עין בסימן שט"ו סעיף ו: (ו) מן אברום:

ביצחק יקרא שעה י"ח ה': לא אריך. אדמירי וזלליה מקל בזה, הואיל ולפי מחשבתו עסק בתחלת אכילה. בורר על מנת לתמן לאכילה, כגון בורר בקבוק מין מבקבוקי
מין אחרים על מנת להכניסם למקבד לקרם לשתייה, אסור אדמירי וזלליה, דזה נחשב תחלת תקון ולא תחלת אכילה. המניח מסתפק בבורר ענבי ערלה מתוך ענבי
מאכל אי חייב בורר. הירושלמי (שבת פ"ו) כתב דיש בורר צדורות מתוך כרי כל היס ואינו מתחב, ונלעניד דאין כוננו דאית חיב עד שיברר הצדור האחרון, אלא עד
שישפיר הקמח המתקבל בצורה משמעותית. שעי' אכלים. אסור לברר מצות שבויות מתוך שלמות כדי שתשארה השלמות ללחם משנה. הבורר חתיכת דג ששל
להציא ממנה העצמות, מבין חתיכות שקשה להציא מהן העצמות, אסור אדמירי וזלליה שנקחש למין אחד.